

Pavlík Morozov a jeho role v komunistické výchově sovětské mládeže

Práce Petry Slámové se věnuje zásadnímu tématu kritické reflexe komunistické minulosti, jež probíhá nejen ve východní a západní slavistice. Téma udavačství jako normy chování tvoří jeden z klíčových zorných úhlů při zkoumání výchovy a morálky takzvaného nového, socialistického člověka. Projevuje se v něm možná více než v jiných aspektech totalitní společnosti deformace lidského myšlení a může tedy představovat východisko pro sondu literární i sociologickou.

Předložená bakalářská práce vytyčenému tématu dostává pouze zčásti, což je s ohledem na její charakter a omezený rozsah vcelku pochopitelné. Jedná se o práci v převažující míře kompilační.

Diplomantka prostudovala celou řadu sekundárních materiálů spjatých s tematikou činu Pavlíka Morozova. Z několika hlubších knižně publikovaných analýz přitom byla schopna vybrat všechny základní, podstatné údaje. Nejvíce čerpá z knihy Jurije Družnikova, která v daném případě poskytuje zřejmě nejúplnější zdroj autentických dat, pocházejících mimo jiné hlavně z odtajněných státních archivů. Už to je v daném případě klad, neboť případ nejslavnějšího dětského udavače pochopitelně svádí ke spekulacím a subjektivním výkladům.

Práce nabízí vcelku vyvážený pohled, jenž respektuje bílá místa Morozovova příběhu a neuchyluje se k nepodloženým závěrům. Na poměrně malé ploše, vymezené kritérii pro vypracování bakalářské práce, se diplomantce podařilo shrnout všechna důležitá fakta, včetně postoje současné Generální prokuratury Ruské federace k přezkumu případu, tj. včetně souvislostí, jež odrážejí současný stav reflexe komunistické minulosti v současném Rusku. Za užitečné upozornění považují rovněž statistické údaje citované v závěru práce, jež přinesl průzkum veřejného mínění ohledně případu P. Morozova.

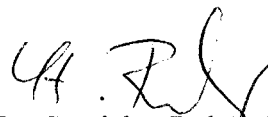
Slabinou práce je nicméně její interpretační rovina. Předně, výběr a řazení zjištěných údajů, které jsou samy o sobě svébytnou interpretací, nejsou vždy úplně logické: na str. 11 diplomantka bez jakéhokoliv předchozího vysvětlení rovnou mluví o motivacích OGPU spojených s vraždou P. Morozova a jeho bratra, aniž by blíže objasnila roli OGPU v celém případě; na str. 28 je učiněn prudký a v daném kontextu neprůkazný vývod, že za Morozovovu smrt jsou odpovědní pracovníci OGPU, neboť Morozov a jeho bratr odmítli udat své příbuzné. Na str. 15 navíc není zřejmé, zda zjištění uvedená v posledním odstavci učinila diplomantka sama, či zda jde o převzatý materiál.

Nejsilněji se absence alespoň interpretačního postoje projevuje v závěrečné pětině práce, věnované literárním verzím Morozovova příběhu. Diplomantka se víceméně omezuje na převyprávění dějové osnovy jednotlivých děl. To uškodilo celku práce, neboť její autorka byla nucena opakovat řadu skutečností především z Gubarevovy verze celého případu uvedených již v jiných, předchozích souvislostech. Posuny v syžetu několika žánrově odlišných literárních děl, na něž se diplomantka zaměřila, nicméně samy o sobě působí vcelku výmluvně: dokládají míru licence, k níž se autoři takzvaného socialistického realismu byli schopni uchýlovat, aniž by je trápilo, že porušují nejen programové principy socialistické

literatury, ale i zákon a základní etiku. Zjištění v bakalářské práci uvedená mohou sloužit jako východisko pro detailnější analýzy a studie.

I přes zmíněné výhrady a rovněž občasné nedostatky stylistické (např. s. 7, s. 23) a gramatické (interpunkce na s. 7, s. 22, s. 40, kvantita na s. 37) bakalářská práce Petry Slámové splňuje formální i obsahové požadavky kladené na daný typ absolventské práce a může být podle mého soudu přijata k obhajobě. Doporučuji, aby práce byla hodnocena známkou velmi dobře.

V Praze 13. února 2009

PhDr. Stanislav Rubáš, Ph.D.